

KÕIGI MAADE TÕOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Revolutsioon

KAS JAHTI PEATE, LINGUD KÄES, TE LIHUNIKEST ÜMBER
[RING,
KAS ABIKS TEILE LOSSIMÜÜR, KUS VANGIS TEMA KEHA,
[HING,
KAS MATATE TA KÜNKASSE, KUS TALLE VÄRSKE KOIDU EEL
NOOR TÖÖLISNAINE PÄRJA VIIB — KUID OMETI: TA ELAB
[VEEL!

KUI PÜGATE TA LOKES PÄÄ, TA VANGIRÕIVASTESSE SAAB,
KUI MÕRTSUK SELTSIKS TALLE ON JA VARAS TEDA MÕNITAB;
KUI VANGLAS ON KESK ROIMA TA, JA SUNNITÖÖKS ON TALLE
[MAA;
MA SIISKI JULGELT ÜTLEN TAAS: EI VANGLAS TA, ON VABA
[TA!

MAAPAKKU AJAGE TA SIIT, MAALT MAALE VIIGU PAGUTEE;
TA VÕÖRAST KOLLET OTSIGU, JA KUSTUND OLGU TEMA LEE;
TA TALLAD OLGU VERISED, TA OLGU KÜLMAS, NÄLJAS
[VEEL —
EI VAIKI OMETI TA HÄÄL, EI KATKE TEMA KANDLE KEEL!

EI — TA ON IKKA TEIE EES; TEID PÕLATES JA TROTSIS
[LÖÖB!
MAAPAGU NAERAB PILGATES JA TAPALAVA SOOTUT TÖÖD!
TA LAULAB NII, ET ISTMETELT TE RAHUTUSES TÕUSETE;
ET TEIE SÜDA, ARAKE, VÕLTS SÜDA RUTTAB TUKSELE!

EI OHKELAUL! EI KAEBELAUL! EI LAULU NEIST, KES LAN-
[GEND JU;
VEEL VÄHEM PILGET SAATUSEST, MIS VAHEST KARM JA
[MANNETU;
SEE KERJUSOOPER, MIS TA EES, MIS VIISIDEST TA LÖBUS-
[TUB,
ON TEIE TROON JA HERMELIIN, TE PLEEKIV-UHKE PURPUR-
[KUUB!

EI, MIS TA LAULAB VETELE, EI OLE VALU RÄNNUTEEL —
SEE VÕIDULAUL, SEE VÕIDURÕÕM, LAUL SUUREST PÄEVAST
[MEIE EEL!
SEE TULEVIK, MIS LÄHEDAL! TAL SÕNA PROHVETLIK ON
[SUUS,
JUST NAGU TEIE JUMALGI: MA OLIN, OLEN, IKKA UUS!

MA IKKA JÄÄN, JA ALATI RAHVASTE EES KÄIN TÄHENA!
TE ÕLULE JA PÄADELE, TE KROONILEGI ASTUN MA!
MA VABASTAJA, NEIMAJA, MA KOHTUMÕISTJA TEIE EES,
MAAILMA PÄÄSTAN, RELV MU KÄES, SEKS JÕUDU MINU LI-
[HASTES!

MIND NÄETE IKKA VANGLATES, MIND NÄETE, IKKA SÄÄL
KUS HAUD,
MIND NÄETE RINGI EKSLEMAS MAAPAOS, SAATJAKS VANGI-
[RAUD —

TE RUMALAD, KAS POLE MA, KUS TEIE VÕIMU LÖPP ON
EKS MULLE PAIKA SÜDAMEIS, EKS MULLE PAIKA IGAS
[KÄES:
[PÄÄS?

PÄÄS IGAS, MILLES MÖTTEMÄSS? MIS KÕRGE, PAINDUMATU,
[KARM?
PÄÄVARI IGAS RINNAS MUL, KUS INIMLIKU TUNNE, ARM.
TÖÖKOJAS IGAS, KUS ON TULD. JA IGAS ONNIS, KUS ON
[VAEV —
MA INIMKONNA PÄASTEPAAT, KUI HUKUB VANA KORRA
[LAEV.

SEEPÄRAST OLEN IKKA TEIL, KÄIN IKKA RAHVAHULKE EES!
TE ÕULELE JA PÄADELE, TE KROONIDELE ASTUDES!
SEE AJALOO ON KINDEL KAIK! SEE POLE MUUD KUI SEE MIS
[ON —
PÄEV SOOJAKS LÄÄB — KUIS KÜLM SU TUUL, OO LANGUST
OOTEV PAABILON!

Järgiluuletus: Ormi Arp.

Ferdinand Freiligrath (1810—1876) oli saksa luuletaja, kes mitte ei õilistand oma luuletistes ainult 1848. a. kodanlist revolutsiooni, vaid kes juba uusaegse töölisiikumise

algpäevil oli proletariaadi püüete sõnastaja. Freiligrath kuulub terve-na kõigele revolutsioonilisele, kuulub revolutsiooni kandjale — tööklassile.

Reaktsioon on liikvel

Vastulöögile erksa organiseerimistöega!

Pastor Tallmeisteri ja kõigi keskerakondade nädalatepikkune rünnak Riigikogus ja ajakirjanduses *noorsotsialistidele*, pastorite rohkearvulised „noorsotsialistlikud“ jutlused küll raadio abil, küll selleta — on see ainult reklaam meile? See on esimese väljakutse reaktsioonilise elemendi poolt. Keskerakondlikud reaktsionäärid on öelnud selgel sõnal, et nad ei mõtlegi nõuda erapooletut kooli vaid puhastada kool ning õpilased täieliselt sotsialistlikest ideist; nad on kuulutand sõja kaugele mitte ükski noorsotsialistidele, vaid sotsialistlikule mõttele ja töölisiikumisele.

Kuid üks ole nii, et ükski mõistlik sportlane ei stardi jooksule vasikatega. Meie ülesanne ei ole hakata vaidlema kõdunevate keskerakondadega, millesse ikka enam ja enam

imbub fašistlikke elemente. Meie ülesanne on võidelda sotsialistliku organisatsiooni jõusuurendamise teel. Meie ülesanne on tõmmata sotsialistliku mõtte pooldajaiks töötavad ja õppivad noored, tuua nad oma organisatsiooni ja arendada need võitlusvõimelisteks.

See on meie vastus reaktsiooni päätetungi vastu. Igalpool sotsialistliku organisatsiooni loomine on nõudnud ohvreid, kunni liikumine oli noor. Mida tugevamaks kasvab organisatsioon, seda enam on võimalust hoida ära ka üksikuid ohvreid. „Leek südames, hinges ei alandust
näos,

me julged, ei paindu me piht.

Meid innustab võitlus! meid ühendav
seos

hüüd võitluse. Selge me siht.“

Tänavu suvel, juuli lõpupäevil, Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal peab Viinis oma neljanda kongressi, oma iga kolme aasta tagant toimuva jõuülevaatuse ja lähemate ning kaugemate sihtide selgituse.

Internatsionaali kongress peetakse Punases Viinis, püüdes ühendada sotsialismi lootusrikka teooria ja tõeseda praktika võimsa rakenduse keskkohas.

Tulunduskriisi, tööpuuduse ja sotsiaalse viletsuse ummikust see kongress peab näitama pääsu. Kõige lühemat, kuid seejuures kõige kerget.

Demokraatliku sotsialismi kaine igapäeva pinnale rajatud suuridee, suure elust väljakasvand unistuse rakendus on selle ja järgmiste kongresside teha. Selle ja järgmiste kongresside suur ülesanne on samal ajal anda hoogu üksikute maade töölislükumisele, tõmmata kõigi maade tööliskond kaasa sotsialismi edasiehitamisele ja saavutatud võitude kindlustamisele.

□

Internatsionaal — mis salapärane ja maagiline sõna see on olnud paljude aastate kestes. Kus sotsialistliku mõtte levitamine on olnud — või on praegugi — keeldud, sääl töövaeva kurnatud ja õigusteta jäetud hulki meelitab teadmine: meie ei ole ükski, meil on tugevad liitlased teistel maadel. Ja mida enam töölislükumine kasvab, seda enam on märgata ka tegelikku toetust. Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal on saand maailmajouks, mida peavad arvestama selle maailma suured ja vägevad.

1848. aasta „Kommunistide Liit“ ei võinud olla kestev: ruttu lõpule jõudnud ja kodanluse võiduga piirdunud Euroopa revolutsioonid ei annud veel küllalt hoogu tol ajal võrdlemisi vähearvulisele ja nõrgale proletariaadile. 28. sept. 1864. aastal asutatud, Marx'i ja Engels'i juhitud. Esimene Internatsionaal purunes tööliskonna vähese teadvuse tõttu levind anarhismi otsa. Ja Teine Internatsionaal, mis asutati 14. juulil 1889 Prantsuse revolutsiooni sa-

janda alguspäeva võimsaks ja elavaks mälestusmärgiks, kogu oma suure jõu juures purunes maailmasõjas.

Kuid maailmasõja ajal tehti hooltsasti ka uue Internatsionaali ülesehitamiskatseid. Sõjast kõrvale jäänd Šveitsi pinnale, Zimmerwaldi, kogunesid Šveitsi, Vene, Itaalia ja Balkani maade sotsialistide esindajad, Prantsuse, Saksa, Hollandi, Rootsi, Norra ja Poola parteide vasemike esindused juba 1915. aastal, järgmisel aastal Kienthali panid aluse uuele Internatsionaalile, millest aga veel ei tekkind kindlat organisatsiooni. Oli vaja veel revolutsioonilist arengut, pettumusi uuest kitsarinnalisest ja sektivaimulisest Kommunistlikust Internatsionaalst, oli vaja Zimmerwaldi ja Kienthali sihtide edasiarendamist Viini Tööühenduse nimelises koondises, kunni alles 1923. aasta maikuus õnnestus uue Internatsionaali asutamine järgnevate põhimõtete pinnal:

„Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal koondab neid parteisid, mis tunnustavad kapitalistliku tulunduse purustamise sihiks ja klassivõitluse töölisklassi emantsipatsiooni vahendiks.

Sotsialistlikul Töölis-Internatsionaalil on ülesandeks ühtlustada oma ümber koondund parteide toimingut ja koondada seda ühisteks aktsioonideks.

Sotsialistlikku Töölis-Internatsionaali koondund parteid kohustuvad mitte olla ühegi teise internatsionaali liikmed.“

Küll ei olnud see Internatsionaal veel lõplik ega ainuke. Töölislükumise teine suund, mis samuti oli lähitud Kommunistide Liidu, Marx'i ja Engels'i alustest, Venemaa revolutsioonisaavutistele rajatud kommunistlik liikumine, ei tahtnud ühineda üheks tervikuks kogu töölislükumisega. Senniajani kommunistliku liikumise püüe on olnud võita omale ainuõigus või vähemasti ülekaal töölislükumises, kuid ta on pidanud ikka enam jääma Vene töölislükumise keskkohaks, kunni ta tahes või tahtmata peab andma järele arengu-

suunale ja otsima kokkuleppe euroopaliku demokraatiale asetatud sotsialistliku liikumisega. On vaja ainult arengut, et ka Vene töölislükumine, samuti kui teistegi maade võrdlemisi väikesed kommunistlikud parteid, tunnustavad demokraatiat töölisklassi seespool, ühinevad sotsialistliku liikumisega, ehitades juba *ühtlast* massiliikumist veelgi võimsamaks.

Kuid vahepeäl Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal oma liikmetega üksikül mail teeb suurt organiseerimistööd, tõmbab kaasa suuri töötavaid hulki, varustab neid sotsialistliku teadusega ja valmistas ette ikka suuremaile ja suuremaile võitlustele.

Praegused suurimad sotsialistlikud parteid on Inglismaal (2.082.212 liiget, iga 23. inimene riigis organiseeritud), Saksamaal (1.036.483 liiget,

iga 63. inimene organiseeritud), Austrias (727.000 liiget, iga *ühendas* inimene organiseeritud!), Belgias (600.964 liiget, iga 23. inimene organiseeritud). Loomulikult on noore töölislükumisega maad kaugel neist arvudest (Eestis on organiseeritud sotsialistlikku parteisse alles iga 2000 inimese kohta üks!).

Sotsialistlik Töölis-Internatsionaal oma haruinternatsionaalidega (S. Noorsoo-Internatsionaal, S. Töölis-sporti-Internatsionaal, S. Kasvatuse-Internatsionaal) ulatab ka Aasiasse ja Ameerikasse, ta on ühes Rahvusvahelise Ametiühingute Liiduga suur ja võimas koondis. Ta on ainus võim, millele on rajatud töölisklassi lootused. See on võitlusetähis, mis punaste lippude all ikka on meeles:

Võim Internatsionaali
meil uueks ilma loob!

ARTUR CRISPIEN

Uue internatsionaali siht ja alused

Kapitalism ei või olla löödud ühel maal, ta võib olla võidetud ainult rahvusvaheliselt, sest tal on täiesti rahvusvaheline iseloom. Sellega ei ole öeldud, et tööliste vabanemine peab toimuma ühe löögiga samal ajal kõigil mail. Proletaarne revolutsioon on ajalooline protsess. See algab ühel maal, kargab teisele maa- le, kunni kõik maad on temast haaratud. Töölisklassil on aga eluhuviks, et nende revolutsioon üksikute maade kapitalistide poolt ei oleks eraldi lämmatatud, enne kui see ei ole võind laieneda kõigile maadele. Iga proletaarne revolutsioon igal maal on töölistele sama rahvusvaheline sündmus kui kapitalistidele. Kapitalistide rahvusvaheline solidari- teet proletaaride vastu on tugevam kui hudivestolud eri maade kapita- listide vahel.

Kapitalistide rahvusvahelisele orga- nisatsioonile peab asetama vastu tööliste rahvusvaheline organisat- sioon. Mitte selline, milles üksikute maade töölisorganisatsioonid iseseis- vatena on moodustand oma büroo, vaid selline, mis kogu oma olemu-

selt on rahvusvaheline organisatsioon, mis siduvate otsustega võib kujuneda kindla rahvusvahelise rinde rahvus- vahelisteks aktsiooneks. Erioste oma maa olukordade lahendamiseks võib jääda veel küllalt ruumi organisat- sioonile.

Uue Internatsionaali ülesandeks ei ole enam tööliste äratamine iseseis- vaks klassivõitluseks, mitte enam eri maade organisatsioonide soodusta- mine, mitte enam võitluse soetamine töölisklassi materjaalseks ja vaim- seks tõusuks, mitte enam rahvusva- heliste meeleavalduste ja demonst- ratsioonide korraldamine. Need olid ta eelkäijate ülesanded. Uue Internat- sionaali ülesanne on panna kõigi maade töölised liikuma rahvusvahe- listesse otsustavasse lõpuvõitlusesse kapitalismi vastu.

Nende võitluste siht ei või olla sotsialistidele midagi muud kui tuua tänase ühiskonna õiguslik ja poliiti- line päälisehitus kooskõlla selle tu- lundusliku struktuuriga. See toimub kavapäraselt organiseeritud sotsia- listikus maailmatulunduses.

Sotsialistlik maailmatulundus eel-

dab kapitalistliku maailmavõimu lan- gemist. Sotsialistlik Internatsionaal peab andma endale selge rahvusvahelise programmi, mis on paratamatu kõigile maadele. Tal on siis ülesanne juba nüüd koostada kava kõigeiks, mis peab toimuma päeval pärast kapitalistliku maailmavõimu kukutamist sotsialismi toostamiseks.

Võitlusvahendite ja taktika laad lähtub siis rahvusvahelise töölislükumise ajaloolistest kogemustest ja oleviku vajadustest. Meie täna enam ei purusta masinaid, ei pista vabrikuid põlema ega hukka üksikuid inimesi sellepärast, et nad on rikkad. Meie ei võitle enam produktioonivahendite ega üksikisikute vastu vaid kapitalistliku valmistussüsteemi ja klas- side vastu, mis on selle süsteemi kandjad ja kaitsjad. Meie täna ei moodusta enam vandeselsete ega tar- vita atetaate poliitilise na võitlus- vahendina, vaid haarama suured töö- liste organisatsioonid ja toimime ava- likult. Ainult sel kombel käsitame töölisi väljapoolegi organisatsioone ja paneme nad liikuma revolutsioo- niks. Meie ei anna juhust võimu- valdajaile proletaarse te vähemike plaanita vastuhakkamiste tõttu pus- sitada töölisi sel määral, et nad on kaua võimetud igaks mõjuvaks ja otsustavaks aktsiooniks, vaid teos- tame massiaktsioonid kui tähtsaima võitlusvahendi kavapärastelt ja sihi- teadlikult. Meie ei peta töölisi, nagu võiksime võita kapitalismi kodanlike demokraatia pinnal, vaid tunnusta- me, et parlamentarism on ainult — ja mitte kõige tähtsam — võitlusva- hend töölise vabadusvõitluses. Aga sellest hoolimata mõjuv võitlusva- hend. Paik revolutsiooniliseks prop- agandaks, valitsuse ja eri parteide paljastamiseks. Kui parlament on ol- nud päälle selle tähtsaks vahendiks reformide saavutamisel töölisklassi

materjaalseks ja vaimseks tõusuks, siis ta nüüd on tähtsaks vahendiks töölise koolitamisel nende prakti- liseks tegevuseks pärast kapitalistliku võimuvalitsust.

Internatsionaal ei või tarvitada töölise primitiivseid võitlusvahen- deid nende liikumise ürgajast, vaid ta peab kasutama moderni töölislükumise kõiki arenend relvi, ja oma kasuks ei tohi loobuda ühestki. Ei või olla ühtki ala, millel modern töö- lislükumine ei astuks vastu kapita- lismile.

Internatsionaal ei pöördu ka ta- gasi primitiivseile ja anarhistlikele ideile, millest on jõutud üle, ega käsitle sotsialismi ajalugu nagu õh- ku, vaid ta peab asetuma kindla- mini kui enne ajaloolise teadusliku sotsialismi pinnale. Mida metsiku- malt möllavad poliitilised tormid, seda kindlamini seisame teaduslikult koolitatud sotsialistidena, seda selge- mini peame vaatama.

Internatsionaal peab rookima en- dast sama otsustavusega oportunisti nagu anarhismi. Oportunist sõi vanal Internatsionaalil üdi kontidest, see võiks halvata ka uue, kui võiks leida siin aset!

Märkmeid: Artur Crispian on Saksa Sotsiaaldemokraatliku partei üks esimeestest. Artikli kirjutamise ajal (1919) Cr. oli Iseseisva-Sotsia- listliku partei juhte. A. 1922 mõle- mad parteid ühinesid.

Demonstratsioon — oma jõu näi- tamine; hulgaline kogumine meele- avalduseks.

Päälisehitis — kõik see ühiskon- nas, mis on rajatud tulunduslikule arengule, sellest välja kasvand.

Primitiivne — lihtne; *õhuti*: esi- algne; nõnda siis vananend-lihtne.

Oportunist — käsitus, et tuleb püüda ainult seda, mis sel pilgul on kerge.

Kui meie säädusliku, parlamen- taarse tegevuse taha ei asu töölis- klassi võim, alati valmis hädakorral astuma toimingusse, siis sotsialistide parlamentaarne aktsioon muutub sama vaimukaks ajaviiteks kui näiteks veekandmine sõelaga. „Reaalpoliiti- kud“, kes alatasa näitavad sotsialis-

tide parlamentaarse tegevuse „posi- tiivseid tulemusi“, et mängida seda argumendina võimu vajaduse ja ka- sulikkuse vastu, ei märkagi, et neid tulemusi endid kogu tühisuse juures tuleb vaadelda ainult võimu näge- matu toiminguna mõjustistena.

Rosa Luxemburg.

Pastor Tallmeistri epiloog

Keskriühmade kallaletung noorsotsialistidele.

1.

Kahtlemata on õigus neil, kes väitsid, et sellist roppu, huligaanset ja vastutustundetut demagoogiat ei ole Eesti riigi kestuse ajal parlamendis veel tehtud, kui sellega väga kergesti hakkama sai protestantlik pastor Tallmeister kahe papi ja ühe läbipõlenud hobusevelskeri arupärimise puhul „sotsialistliku ja usuvastase propaganda“ kohta koolis. Arupärimisele enesele taheti väigisi ilmet anda, nagu sellist kohutavat propagandat tehtavat kooli ja koguni haridusministeeriumi kaudu (sest teadupärast on olemas õpetajaid-sotsialiste ja koguni haridusministergi on sotsialist). Kui aga oli vaja fakte tuua, millises koolis on õpetajad teinud sotsialistlikku kihutustööd õpilaste hulgas või kuidas sotsialistlik haridusminister seda kihutustööd on juhtinud, siis polnud ei Tallmeistril endal ega ta tööerakondlikkudel ja koonduslikkudel kõstritel ja kellameestel ainustki sõna lausuda. Ei olnud ainustki fakti ette tuua, kus sotsialistid koolis oleksid ajanud parteipoliitikat. Selle kõige asemel Tallmeister jutustas kohutavaid „käärkambrijutte“ sellest, kuidas Eestis tegutseb päris legaalselt Noorsotsialistlik Liit, kes teeb noorsoo hulgas sotsialistlikku kasvatus-tööd ja isegi — kui kole — peab oma liigete suhtes soovitavaks kirikust loobuda — ning kelle liigete hulgas leiduvat ka keskkooli õpilasi, eriti seminaridest. Tallmeister ja ta truud sulased ühes „vastkristlase“ Ado Anderkopi ja „ususalgaja“ Mihkel Juhkamiga ei julgenud väita, et kusagil koolis direktorite ja õpetajate teadmiselgi oleks õpilasi noorsotsialistlike organisatsioonide tegevusest osa võtnud, aga kogu arupärimise mõte seisis ainult neljas asjas: 1) et haridusministeerium ei ole nuuskimisaparaati loonud, mille abil kindlaks teha, kas mõni õpilane kuidagi mõne noorsotsialistiga kokku ei puutu või koguni liitu ei kuulu, 2) et koolidest pole mitte igal pool jalamaid välja

heidetud õpilasi, keda kuidagi moodi võidi kahtlustada sotsialistlikku ilmavaate pooldamises, 3) et surmanuhtluse ähvardusega pole ära keelatud igasugune mõtteavaldus usu, kiriku ja eriti „protestantismi“ vastu, 4) et pole seni veel lahti registreeritud kõik õpetajad, kellest võiks arvata, et need on ehk sotsialistid. Nende nõuete täitmist nõuti haridusministeeriumilt ja seda nimetati — poliitika väljaajamiseks koolist.

Täie õigusega võis siis sms A. Rei sellist harimatut ja pimedat juttu nimetada suurimaks obskurantismiks Eestis, millega isegi Puriškevits ega teised tsaaririigi pimedamadki võimukandjad ei suutnud hakkama saada.

2.

„Vaba Maa“ suur L ja „Päevalehe“ Lg on oma tänamatuks ülesandeks võtnud pastor Tallmeistrile jõudumööda abiks olla ta kasvatuslikus obskurantismis. Nemadki ei julge väita, et kool praeguse haridusministri juhtimisel oleks teinud sotsialistlikku kihutustööd. Aga mõlemad mõistavad kõige kategooriliselt hukka, kui sotsialistlike ideede tutvustamist noorsoo, ka koolinoorsoo hulgas teeb sotsialistlik partei ja Noorsotsialistlik Liit. Suur L. isegi ei eita aga, et ka koolinoor peab suutma poliitilistes vooludes orienteeruda ja järelikult ta nende vooludega olema ka tuttav. Küllap siis vist oleks tal õigus tutvuda ka sotsialistliku mõttevooluga. Muudkui koolinoorsugu ja üldse teisedki noored inimesed tohiks vist tutvuda sotsialistlike ideedega ja sotsialistliku liikumise ajalooga ainult — härra Eduard Laamani sellekohase poolpõrandaaluse õpperaamatu kaudu sotsialismi üle, millist raamatut selle armetute vassimiste ja alasti demagoogia tõttu vist ei julgeta avalikult müügile saata kuid mille järgi ometi sõjalistes koolides ja keskkoolides sõjalistel õppustelgi noori inimesi „tutvustatakse“ sotsialismiga. Sotsialismiga tutvustamine

NOORSOTSIALISTID VASTURÜNNAKUL

Ülal: Aktiivseid seltsilisi punase lipu all

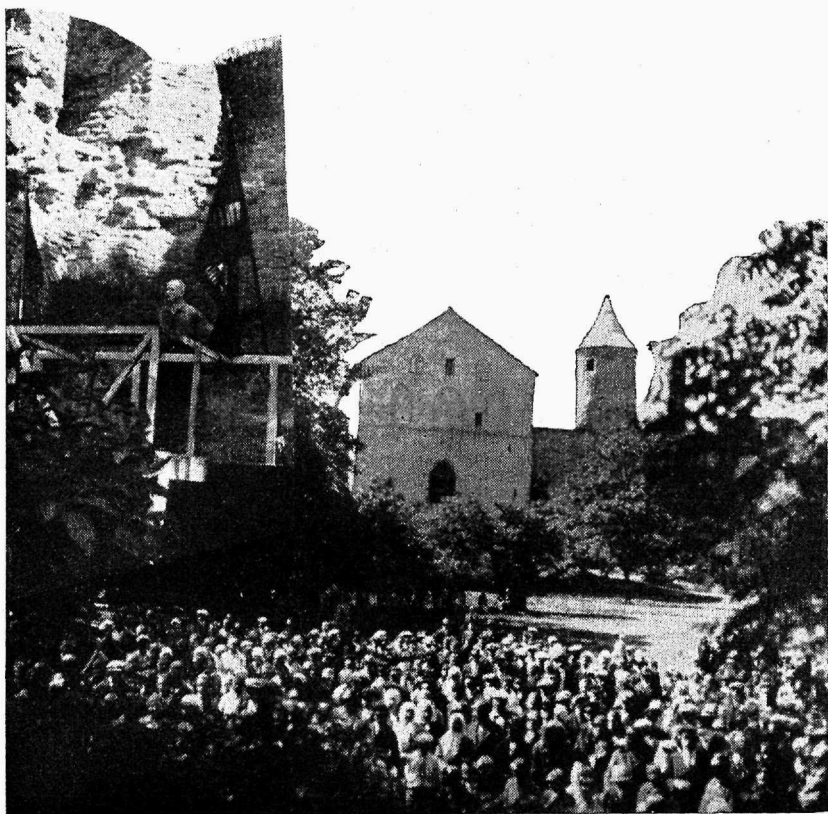
All: Noorsotsialistide väljasõit Haapsalus

peaks muidugi sündima ainuüksi tööerakondlaste prillide läbi, siis oleks see vahest lubatav.

Sellepärast suur L. pahandab tõsise moraalse pahameelega, et noorsotsialistid oma kasvatustööd ei tee tööerakondlikust vaatevinklist. Ta ütleb nii: „Mida aga noorsotsialistid tahavad, see on midagi hoopis muud. See ei ole sugugi mitte — poliitilistes vooludes orienteerimisvõimet, vaid — sotsialistiks kasvatamist, treenerimist, distsiplineerimist, agiteerimist, kihutamist, hullutamist“ („V. M.“ 11 juunil 1931.).

Seda ei tohitavat teha milgi tingimusel. Seda toonitasid kõik arupärimise kaitsjad. Noorsotsialistlik Liit peaks likvideerima oma tegevuse, sest noori inimesi ei tohitavat milgi tingimusel kiskuda poliitikakeerisesse. Noorsugu ei tohitavat üldse väljaspool kooli mingisugustes organisatsioonides kasvatada poliitiliste ja usuliste vaadete suhtes.

Kahjuks aga arupärijad pastorid unustasid, et arupärimise kõige tulesemal hooajal istus koos kirikupäev, kus muu seas pastor Sternfeldt andis aru kiriku usulisest kihutustööst

NOORSOTSIALISTID VASTURÜNNAKUL

28. juunil Haapsalu Noorsotsialistlik ühing korraldas suure vabaõhumiitingu Lossias suure hulga osavõtjatega. Külla oli sõitnud Tallinna, Heldermaa ja Kärdla ning Vasalema, seltsimehi. Kõnelesid N. Andresen, E. Joonas ja A. Tänav. Nurgas: Nigol Andresen kõneleb: „Meie ei kaitse end Tallmeistrite päätetungi vastu — sest nende aeg on mööda! —, vaid lõõtavaile noortele tahame anda vastuse nende õigustatud küsimusele: kes on noorsotsialistid“

Foto: Tallinna Noorsots. Üh. fotoring

noorsoo hulgas: kristlike noorte organisatsioonide arv olevat aasta jooksul tõusnud. Arupärijad pastoreid ühes Mihkel Juhkamiga sellist kihutustööd, sellist noorte „kihutamist ja hullutamist“, mida kirik teeb, ei osanud poole sõnagagi mõista hukka. Millise sallimatusega neis organisatsioonides tehakse „kasvatustööd“, sellest annab selget tunnusust ühe mõjukama pastori H. Põllu, väga reljeefne väljendus kirikupäe-

val: „Igaüks, kes Kristust ei tunnista — on pagan, türklane ja juut!“ („Päevaleht“ 11. juunil 1931.).

3.

Ei ole ammu enam kuuldud seesuguseid jämedusi ja ropendusi, millega pastor Tallmeister riigikogu kõnetoolist ja mõned kodanlised ajalehed vajalikuks pidasid noorsotsialistlikku liikumist määrada. Härra Tallmeister arvas enda väga teravmeelse

olevat, kui oma protestantliku südame-
metunnistusega usaldas noorsotsia-
listide kultuurtööd nimetada — „bes-
božnikute solgiämbriki“, mille likvi-
deerimine olevat mitte ainult soovi-
tav, vaid otse paratamatu, kui ei ta-
heta kogu Eesti riiki hukka saata.
Ja Tallmeistri kuulus „vastutustun-
ne igaviku ees“ otse kirjutas talle
ette kõige rahulikuma südamega
riigikogu kõnetoolilt õhku paiskama
„käärkambri jutte“, kusagilt kokku
kraabitud kuuldusi, mis säälsamas
osutusid kõige inetumaks valemiks. Aga
Tallmeistri „igavik“ ei sündinud oma
pastorit selliste teadlikkude valedel
pärast isegi mitte vabandama...

Aga veel kaugemale omas ropus
suus julgeb minna paras Tallmeistri
kaaslane sullevedajate ringkonnast,
härra Hoiu Solk „Postimehest“. See
on suure higi ja vaeva järgi jõud-
nud pika „luuletise“ kokku solkida,
mis kõlab umbes nii:

„Seda nüüd muidugi keegi ei arvagi,
et nad meeleka teeks komsomolku-
seid,

kuid nad tahavad nooruse polkusi-
des kes vast ei oleks komsolkide karvagi,
aga neil on juba kord see äpardus,
et ei saa aru, kuis juhtida sammu —
algab niisama noorsotside käpardus,
varsti noorsotsid on noorsolgid
ammu!“

Muidugi pole mingit vajadust
Tallmeistrite ja Hoiu Solkide tao-
liste stiilimeistritega vaidlema ha-
kata.

4.

Imelik on see riigikogu pastorite
kristlik „vastutustunne igaviku ees“!
Nõutakse kohutava suuga igasuguse
poliitika kõrvaldamist koolist ja ha-
riduspoliitikast, aga kui Läänemaa
seminari õppenõukogu otsustas kahe-
le õpilasele kutsetunnistused välja
andmata jätta ja üks õpilane kõr-
valdada ainuuksi sellepärast, et
neid õpilasi kahtlustati sotsialistliku
ilmavaate pooldamises, — siis Tall-
meistri vastutustunne ja protestant-
lik südametunnistus mitte sugugi ei
kihvatanud tolle kõige varjamatu
poliitika pärast, mida just sääl koo-
lis aetakse. Aga selle üle ei maksa
imestada, sest kõigil aegadel on pap-
pide südametunnistus ikka olnud
kui pastlanahk, mis venib nii, kui-

das aga sikutatakse! See tõendab ai-
nult, et meie koolis tööpoolest ae-
takse poliitikat, kuid see poliitika on
kogu aeg suunatud sotsialistliku
ilmavaate vastu võitlemiseks.

5.

Tallmeister armastas suure paa-
tosega kõnelda — noorsotsialistide
lubamatust usuvastastel kihutuse-
tööst ja nende „besbožnikute solgi-
ämbreist“, aga vaikis targu tollest
„protestantlikust solgiämbreist“, mida
ta pühapäeval oma kergeusklikku-
dele kuulajatele välja valab. Milline
see usutunnistus on, mida Tallmeis-
ter praegu pooldab ja mille poolest
see erineb H. Põllu piiblitähelehest
kristlusest või „besbožnikute solgi-
ämbreist“, see jäi selgusetuks. Teame
ainult, et mõne aja eest oli Tallmeis-
ter usu küsimuses hästi radikaalne,
kuid nüüd ometi mitte millegi poe-
lest ei erine ametlikust kirikust.

Näib nii, et kogu eesti „protestan-
tism“ on ebamäärane, põhimõttetu
ja politiseeriv usuliikumine, mille
kandjad küll kõige vähem õigustatud
oleksid moraalil lugema neile, kes on
vabanenud iganenud usufistest eel-
arvamustest. Ma ei oska ütelda, mil-
lised on Tallmeistri enda usufilosoof-
ilised seisukohad, kui sellistest üldse
kasulik on Tallmeistri suhtes juttu
teha. Aga üks tuntumaid ja haritu-
maid Tartu protestante, kes asjali-
kult osa võttis vaielustest minu refe-
raadi üle sotsialismi ja usu kohta,
kinnitas kategooriliselt, et eesti pro-
testantism oma usufilosoofilistes
vaadetes rajanevat prantsuse filo-
soofi J. M. Guyau' ja W. James'i
õpetusele. Kes aga vähegi tunnib
Guyau' usufilosoofilisi seisukohti, see
teab, et Guyau' jõuga on lammuta-
nud usulist metafüüsikat ega ole
kivi kivi päale jätnud usulise mo-
raali kultuse ja rituaalide elutusest.
Guyau on ikkagi järjekindel ateist,
„besbožnik“ Tallmeistri terminoloogia
järgi, kes teatud määral on alla-
kirjutanu kui „besbožnikute solgi-
ämbri“ sisu moodustaja usufilosoof-
ilisi vaateid mõjutanud. Kui nüüd
Tallinna ja Tartu „protestantismis“
on midagi ühist ja kui see protestan-
tism tööpoolest ligialdgi seisab
Guyau' ja James'i õpetusele, siis ei

asetse ju protestantism ise kuigi kaugel — „besbožnikute solgiämb-rist“!

Kui nii, milleks siis Tallmeistri jäme ja odavalt demagoogiline jutt riigikogus?

6.

Pastor Tallmeister on oma manööverdamisega usuliste vaadete alal end näidanud tüübilise kaasaja papina, kellele amet kirjutab ette moraalse ja ilmavaatelise käituvuse. Aga vist mitte asjata pole Tallmeister mitmekordse erakonnavahetuse järgi lõppeks kauemaks ajaks jäänud peatuma tööerakonda. Poliitiline põhimõttelagedus täiendab ometi suurepäraselt usulist virr-varri. Aga arvan ometi, et Tallmeistri usulispoliitilise karjääri tipp oli kõnesolev arupärimine, kuid see saab ühtlasi

vist ka ta luigelauluks. Sest selles oli protestantlik-tööerakondlik demagoogia, mustasajalisus ja tõeväänamine juba ületanud iseenda ja seega liig selgelt paljastanud protestantliku tööerakonna tõelise näo. Arvan, et Tallmeistri liig otsekohene demagoogia, tagurlus ja liig avalik faktide väänamine ei ole isegi tööerakonnale mitte enam vastuvõetav. Sest isegi meie väikestes oludes peaks Tallmeistri väljaastumine tema kui poliitilise inimese tegema võimatuks.

Küllap pastor Tallmeistri hilgesinimine saab õieti ta epiloogiks, nagu see ka on aidanud tunduvalt sügavamaks kaevata seda hauda, kuhu tööerakonnal määratud on hukkuda. . .

Halb epiloog, kuid romaan ise lõ-
nud ka mitte parem. . .

ERICH MARIA REMARQUE

Katke romaanist „Tee tagasi“

Romaani tegelased on maailmasõjast osavõtnud noored revolutsiooni lõpus.

Asun teele Ludwig Breyer'i korteri poole. Ta toas põleb veel tuli. Vis-kan kive vastu akent. Ludwig tuleb alla ja avab mulle ukse.

Ülal toas seisab Georg Rahe Ludwigi kivikogu kastide ees. Tal on suur mäekristall käes ja laseb sel säärada.

„Hää, et sind veel kohtan, Ernst,“ naeraleb ta, „käisin juba sinu pool kodus. Homme sõidan ära.“

Ta on vormiriides. „Georg,“ ütlen viivitades, „sa ei taha ometi —“

„Siiski!“ Ta noogutab jaatavalt. „Jälle saada soldatiks. Kindlasti. Kõik on juba korraldatud. Homme algab.“

„Mõistad seda?“ pärin Ludwigilt.

„Jaa,“ vastab see, „ma mõistan seda. Aga see ei aita teda.“ Ta pöör-
dub Rahe poole. „Sa oled pettund, Georg, aga mõtle järele — see on loomulik. Liinil meie närvid olid alati pingutatud äärmuseni, sest alati läksime välja surma ja elu pääle. Nüüd nad lehvivad kui purjed tuule-
vaikes, sest siin läheme välja väi-
keste edusammude pärast —“

„Õige,“ lööb ka Rahe sekka, „või-

kese toiduhulgakese pärast, püüete pärast mõne lapitud ideaaliga, see on mulle vastik ja sellepärast tahan siit ära.“

„Kui tingimata midagi tahad võtta ette, võiksid ju ka revolutsiooni teha kaasa,“ ütlen mina, „võib olla, saad veel sõjaministriks.“

„Ah, see revolutsioon,“ vastab Georg eemale tõrjudes, „see on kä-
tega püksioõmbuse külge kinnitatud parteisekretäride poolt, kel on hirm enda julguse ees. Vaata kuidas nad üksteisega kisklevad: sotsiaaldemo-
kraadid, iseseisvad, spartakistid, kom-
munistid. Vahepeäl teised täitsa ra-
hulikult lasevad maha paar tõelist
pääd, mis neil on, ja nad isegi ei
märka seda.“

„Ei, Georg,“ ütleb Ludwig, „nii see ei ole. Liiga vähese vihaga ole-
me teind revolutsiooni, see on õige ja
meie tahtsime kohe algusest pääle
olla õiglased, selletõttu on kõik jäänd
vigaseks. Revolutsioon peab märat-
sema kui metsapõlemine, siis võib
hiljem hakata külvama, ent meie ei
tahtnud midagi hävitada ja siiski
uuedada. Meil isegi ei olnud enam

jõudu vihaks, nii väsind ja tühjaks põlend olime sõjast. Isegi ägedamas tules võib jääda väsimusest magama, seda sa ju tead. — Ent võib olla, ei ole veel hilja tööga saavutada seda, mis rünnates on jäänd puudu.“

„Töö,“ vastab Georg cemaletõrjudes ja laseb lambi all särada mäekristalli, „me võime võidelda, kuid mitte töötada.“

„Peame seda jälle õppima,“ ütleb Ludwig rahulikult sohva nurgast.

„Selleks me oleme rikutud,“ vastab Georg.

On silmapilguline vaikus. Tuul sahisab akende taga. Rahe käib suurte sammudega Ludwigi väikeses toas, ja näib, et ta tõesti ei sobi enam nende raamatute, vaikuse ja töö seinte vahele, kui kuuluks tema terav ja selge nägu vormirüütuse pääl veel vaid kaevikuise, võitluse ja sõtta. Ta toetab käed lauale ja kummardub Ludwigi poole. Lambituli langeb tema õlakuile ja tema taga kiirgavad kivikogu kvartsid.

„Ludwig,“ ütleb ta vaikelt, „mis teeme siis siin? Vaata ümberringi: kui troostitu on see kõik. Oleme enesele ja teistele vaevaks. Meie ideaalid on tühjad, meie unistused katki ja meie jookseme selles otstarbeinimustes maailmas ringi kui donkihhotid, kes on peksetud võõrale maale.“

Ludwig vaatleb teda kaua. „Ma arvan, et oleme haiged, Georg. Meil on sõda veel kontides.“

Rahe noogutab. „Me ei vabanegi sellest kunagi.“

„Siiski,“ vastab Ludwig, „sest midu olnuks kõik ilmaaegu.“

Rahe hüppab püsti ja lööb rusikatega vastu lauda. „See oli asjata, Ludwig, see ongi, mis mind teeb hulluks! Millised inimesed olime siis, kui läksime välja selles vaimustuse tormis! Näis koituvat uus aeg, oli pühitud kõik vana, pehastund, poolik, parteiline, olime noorus, millist varem pole olnud!“

Ta haarab mäekristalli kobara kui käsigranaadi. Ta rusikad tõmblevad. „Ludwig,“ jätkab ta, „olen viibind paljudes kaevikus, me kõik olime noored inimesed, kes ühe viletsa küünla ees kükitasid ja ootasid, ja meie üle märatses maashoidev —

tuli kui maaväriin — me ei olnud enam nekrutid ja teadsime, mida me ootasime ja teadsime, mis tuli — aga, Ludwig, neis nägudes poolpimedas, maa all oli enam kui enesevalitsemine, enam kui julgus, oli enam kui valmisolu surmaks — tahe teise tuleviku järgi oli neis liikumatus, karmes nägudes, ta oli neis, kui me ründasime ja ta oli veel neis, kui me surime! Aast-aastalt me muutusime vaiksemaks, palju langes ära, ent see üks püsis! Ja nüüd, Ludwig, kuhu on see tahe jäänd? Tajud sa, et see kõik võis sulada korra, kohuse, naiste, reeglipärasuse pudrusse, või kuidas seda kõike kutsutakse, mida nad siin eluks nimetavad? Ei, tollal me elasime ja kui sa mulle sadagi korda ütled, et sa vihkad sõda, siiski me tollal elasime, sest et olime koos ja et meis midagi põles, mis oli väärt rohkem kui kogu see rämps siin!“

Ta hingas ägedalt. „See kõik pidi olema millegi jaoks, Ludwig! Korra revolutsiooni aegu ühe hetke ma mõtlesin: nüüd tuleb vabastumine, nüüd hoovab voolus tagasi, rebib maha ja kaevab enesel uusi kaldaid — ja ma olnuks sääl juures! Aga hoovus on purunend tuhandeks nõreks, revolutsioon muutus postide ja postikeste tüliõnaks, ta on nõrgund, määrdund ja tühjaks imetud oludest, perekonnist ja parteidest. Ent ma ei tee seda kaasa. Ma lähen sinna, kus ma veel kord sõpruse leian!“

Ludwig tõuseb püsti. Ta laup on punane. Ta silmad põlevad. Ta vaatab Rahe'le aineti näkku. „Ja miks Georg, miks? Sest et me oleme petetud, nii kui me vaevalt aimame! Sest et meid on hirmsasti ekspluateeritud! Meile öeldi *isamaa* ja mõeldi ahne tööstuse okupatsiooniplaan — meile öeldi *au* ja mõeldi *ühe* käputäie auahnete diplomaatide ja vürstide kisklemist ja võimusoove — meile öeldi *rahvus* ja mõeldi tegevusetu kindralite teotsemislusti! „Ta raputab Rahe't õlast. „Kas sa ei mõista siis seda? Sõnasse *patriotism* nad on toppind fraasidesegu, oma kuulsusejanu, oma lolluse, oma äri- iha ja selle meile siis kannud ette kui hiilgava ideaali! Ja meie mõtlesime, et see on fanfaar uuele, tu-

gevale, võimsale olemusele! Kas sa siis ei mõista? Me oleme sõdind enese vastu, ilma et seda ise teadnuksime. Iga lask, mis tabas, tabas üht meid! Kuule ometi, ma karjun sulle kõrvu: maailma noorus on tõusnud ja igal maal ta usku võitlevat vabaduse eest! Ja igal maal on teda petetud ja ekspluateeritud, igal maal on ta ideaalide asemel huvide eest võidelnud, igal maal ta on vastakuti kokku tõugatud ja maha nohitud! Kas sa siis ei mõista? Võib olla vaid üks võitlus, vale, poolikuse, kompromissi, vanuse vastu! Me oleme lasknud end püüda nende fraasidest ja selle asemel, et nende vastu, nende poolt võidelnud. Meie mõtlesime, et võitleme tuleviku eest, ent me võitlesime tuleviku vastu. Meie tulevik on surnud, sest noorus on surnud, kes teda kandis. Meie oleme vaid järele jäänd, jäänused! Aga see teine elab, täis, rahulolev, ta elab

täidlasemalt, rahulolevamalt kui kunagi varem! Sest rahulolematud, tungijad, ründajad on selle eest surnud! Mõtle seda! Üks generatsioon on hävitatud! Üks generatsioon lootust, usku, tahet, jõudu, võimist on hüpnootiseeritud, nii et ta ise murdas, kuigi tal kogu maailmas olid samad sihid!“

Ta hää! murdub. Ta silmad on täis nuukseid ja metsikust. Me oleme kõik karand püsti. „Ludwig,“ ütlen ja panen talle käe ümber kaela.

Rahe võtab oma mütsi ja viskab kivi kasti tagasi: „Nägemiseni, Ludwig, vana seltsimees!“

Ludwig seisab tema vastas. Ta suu on kokku surutud. Pösenukid tungivad ette. „Sa lähed, Georg,“ tõukab ta esile, „ent mina jään! Ma veel ei loobu!“

Rahe vaatab talle kaua otsa. Siis ta ütleb rahulikult: „See on lootusetu!“

Tõlkind —rR—

GRETE STOFFEL

Naiste töö ja sotsialism

„Naised taganegu produktsiooni-protsessist, et anda ruumi tööta meestele!“ Selle „patendilahenduse“ tulunduslikust ja sotsiaalsest tagapõhjast kahjuks meie eneste ridades ei ole selgust. Seepärast on vaja riiyata küsimust põhimõttelikult.

Kõige ägedamini praegu tungitakse pääle „kahekordselt teenivale“ abielunaisele, kes „võtab“ töötute perekonnaisade töö ja leiva „eest“. Endastmõistetavalt üksikjuhtumil võib olla õige vabastada abielunaine või majatütar töölt perekonnaisa kasuks — nii kaugelt, kui see maksab ka naisäriomaniku mehe ja päädirektori poja kohta. Ometi juttu ei ole üksikjuhtumest vaid ühekülgest hässitusest naistetöö vastu.

Küsigem siis: kes teenib kahekordselt? Ohvitserid, paljud pensionärid, kes on läind erateenistusse, ametnikud, kel on kõrvalteenistus. Olgu! Aga neist „liigateenijast“ ei ole juttu, sest nende olemasolu on seotud lahutamatu kapitalistliku süsteemiga. Aga töötavad abielu-

naised? Neil on küll kahekordne töö — nimelt majapidamises ja kütsetöös, kuid mitte kahekordset sissetulekut. Nende perenaiseamet ei ole tasutav. Tulu toob neile kõige enam töö väljaspool kodu, kuid see tulu harilikult on väike. Ärgu unustatagu ometi, üksainus suure sissetulekuga isik teenib enam kui tosin töötavat naist. Siin on siis juttu üldse õiglase tulujaotuse põhimõttelikust küsimusest. See küsimus võib olla lahendatud alles sotsialistlikus tulundusviisis. Ärgu usutagu ainult, et naiste tõrjumine paremapalgaltelt kohtadelt või terav surve naisametnike ja naistöölite palkadele võiks lahendada tööpuudust! Sellega ainult lükatakse küsimus edasi. Sest tööpuudus on seotud liiga lähedalt kapitalismi ja selle maailmakriisiga, et seda lõpetada sellise osaaktisooniga. Ettevõtjaskonna pääletung töötavale naisele ei ole ometi muud kui katse heita määratu tulunduskriisi koorem proletariaadi pääle, ja nimelt selle tulunduslikult nõrgima-

le, kõige halvemini organiseeritud ja kõige vähem haritud osale, naistele. Kasutades huvide vastolusid tööliskonnas võideldakse kõige vähema vastupanu joonel. Ja kõige halvem: suur osa tööliskonda kukub sisse ja võitleb oma klassiseltsimeestega vastu.

Endastmõistetavalt see tulundusvõitlus kõikjal ei ole nii läbipaistev. See avaldub enamasti ideoloogilises sammaldumises ja on seda hädaohtlikum. Siis on kuulda: naised oma „tuntud ohvrimeelsuses“ „toogu ohvreid“ ja vähemasti „möödaminevalt“, kunni jälle tulevad „normaalsed ajad“, keeldugu kutsetööst. Mida see tähendaks täna tööturupoliitikas, on igale töötajale selge. Suur osa on enne kõike argumentil *naise loomulikest ülesandest*.

„Naine mingu tagasi koju“, ta peab saama jälle perenaiseks ja emaks — nõnda nõuab kristlik reaktsioon! Loetagu ainult paavsti uut entsüklikat kristlikust abielust. Selle moto all võitlus suundub täna mitte ükski abielunaise vaid ka üksiku töötava naise vastu. Tulunduslikult iseseisev, vaimselt arenend, teoreetiliselt koolitatud naine tähendavat hädaohtu perekonna olemasolule, rahva arvu kasvule, militarismile — ja sellega kõigutavat oleviku ühiskondliku korra aluseid. Seda reaktsioon kardab, ja seepärast naised jäägu edasi harimatusse ja sõltuvusse.

Oleme uskund, et oleme juba üle loomulike ülesannete kalduvuste ja annete lööksõnust aastakümnete pikkuses võitluses naise üheõiguluse eest. Meile nooremale see on paistnud endastmõistetavana, et iga tütarlaps asub kutsetöele. Alaliselt kasvav reaktsioon naiste tungimise vastu kutseisse tõestab ometi, et meie ei seisa veel arengu lõpus vaid alles selle alguses.

On muidugi õige, et paljud naised praegu teevad kutsetööd seepärast, et neid sunnib kibedaim häda. On õige, et just proletarised naised kannatavad kutsetöö, majapidamise ja emakohuste kahekordset koormat kõige enam. Ja ometi see argument on hädaohtlik. Sest kui järeldatakse: see ebaloomulik seisund võib

olla likvideeritud naise tagasitulekuga perekonda, *see lahendus oleks ebaajalooline ja sellepärast ka ebasotsialistlik*. Heitkem kord pilk ajaloorengule: naine on viind oma tööala kodunt vabrikusse ja büroosse, sest mehhaniseerimine, tehnika, elektrifitseerimine tegi suure osa kodust tööde liigseks. Alaliselt kasvav naiste tung kutsetöösse tähendas naistööjõu võistlust tööturul. Sellest: palkade allasurumine, proletariaadi edasiarenemise viletsus, teravam sund naistele töötamiseks ja teenimiseks. Naistööjõudude ülepakumine, naistöö vähemhindamine, *meesametühingute puudulike solidariiteet* hoiavad naiste palku madalamal kui meeste omi. Praegu peaaegu kõigis Euroopa ja Ameerika riikides naiste palk on 10—15% madalam meeste omast. Kapitalism vajab odavat tööjõudu. Sellepärast ta eelistab naisi. Endastmõistetavalt ainult niikaua, kui nad töötavad odavalt! See on üks põhjus, miks nii palju naisi leiab tööd, samal ajal kui nende mehed ja pojad on tööta. Ühesugune tasu mehele ja naisele oleks loomulik selles ebaloomulikus olukorras.

Edasi, kui täna tehnika ja ratsionaliseerimise saavutised veel ei ole kodunend töölise majapidamises, kui töölisnaised veel on ülekoormatud koduse ja kutsetöoga, siis selle põhjus on ainult kapitalistliku tulunduskorra omapäras. Kapitalism on kuhjand kokku määratud rikkused produktioonivahendeist ja varadest, aga ta ei ole võimaldand laiad massidel saada osa neist rikkustest. Samal ajal kui majanduskriisis ühelt poolt varade hulgal on tarvitamata, miljonid töölised nälgivad, miljonis tööliskortereis ja töölismajapidamistes puudub kõige vajaliskem. Nõnda masin ei vabastand inimest vaid orjastas koguni. Sellest selgub, et naiste saatus ja vabastus on seotud lahutamatu kogu töölisklassi saatuses ja selle võitlusega sotsialismi teostamise eest. Sellepärast sotsialistlik loosung ei kõla: naine koju tagasi. *Sest see tähendaks tulunduslike suhete tagasipööramist, juba kodunend perekonna uuendust ja kindlustust ja*

sellega naise edespistikki orjastamist. Meie siht aga on: tehnika täienemise kaudu, mehhaniseerimise kaudu saavutada naiste vabastamine ja üheõiguslus. Nõuame naiste vabastamist kodumajapidamise ratsionaliseerimisega, imikukodude ja lasteadeade asutamise, nagu need juba on teostatud sotsialistlikus Viinis ja proletaarses Venes. Sama töötasu meestele ja naistele sama töö eest. Perenaise- ja emakute tunnustamine täisväärtuslikuks kutseks tõeliselt „kutsutuile“ ja vastav tasu.

Alles suurema tulundusliku iseseisvuse kaudu töötav naine ja ema — kapitalismis hoopis õigusteta olend piiramatu tööpäevaga — võib arendada oma võimeid kultuurilisel alal. Alles sugupoolte tulundusliku üheõigusluse alusel sotsialistlik klasiiditu ühiskond on võimalik.

Teel selle lõppsihi poole on vaja, et proletaarsed mehed ja naised juba täna hakkavad vabanema väikekodanlikust ideoloogiast ja eelarvamustest. Meile peab olema selge, et perekond praegu ei ole mingi igavene jumala meelepärane asutus, vaid ajalooliselt tingitud institutsioon, mille eelduseks on teatud tulunduskäsitlus. Et tulunduse muutmiseks on tulemuseks ka ühiskondliku kooselu teised vormid ja noorpõlve teistsugune kasvatus. Selles punktis eraldume põhjalikult kodanlikest naisorganisatsioonest, mis asetavad oma võitluse keskohta perekonna säilitamise. Meie võitlus meie keskaegse abielu- ja perekonnaõiguse

ümberkujundamiseks on mõttetu, kui meie ei garanteeri samal ajal naistele tulunduslikku sõltumatust. Fakt, mis ei ole ümberlükatav tundepäraste ettekäändetega „vastastikusest usaldusest“ ja „ühisest vaimust“ abielupooltel, mis ei lubavat sellist materjaalset vaatlusviisi. Võitlus tulunduse ümberkujundamiseks vajab samal ajal teadvuse revolutsiooni. Ei ole kahjuks haruldane, et proletaarsed mehed, kellel ametiühinguis ja koosolekuil suu on täis sotsialismi, tunnevad end kodus kui isandad ja türannid, kui üleilsed väikekodanlased. Isegi paljudes töölisperekondades peetakse „loomulikuks“ ja „korraks“, et naised ja tütreid pääle oma kusetöö korraldavad, veel kogu majajpidamise, teenivad oma mehi ja poegi ja vendi, kes tihti on töötud. Sotsialism algab kodunt!

On vaja, et naised näeksid oma sotsiaalseid sõltuvusi, et perenaised harjuksid kasutama oma võimu osutude tegijaina ja tarvitajaina. On vaja, et emad oleksid demokraatlike institutsioonide (partei, parlament, vanematenõukogud) teenistuses mõju omandamiseks koolile ja lastekasvatusele. Ainult ametiühingulise liitumise teel töötavil naistel õnnestub parandada oma tulunduslik seisund. Paljud töötavad naised on täna veel organiseerimata, kuna nad peavad oma kusetööd ainult ajutiseks, üleminekuastmeks kooli ja abielu vahel. Ja sellepärast teel sotsialismi poole naistele ja meestele maksab sama: liitumine proletaarsesse klassifronti!

Noorsotsialistide töomailt

SOTSIALISTLIKU NOORSOOL-INTERNATSIONAALI KASV

Meie Internatsionaali suurus oli 31. detsembril 1930 järgmine (klambreis 1929. aasta arvud):

Ameerika (USA) 1200 (1200);
 Argentiina 2150 (1158);
 Austria 30.148 (30.011);
 A., tšehhi 600 (600);
 Belgia 6000 (8000);
 Bulgaaria 1734 (1650);
 Danzig 495 (435);

Eesti 1152 (904);
 Inglise 2000 (4000);
 Hispaania 4000 (2500);
 Hollandi 8638 (7043);
 Luxemburg 250 (—);
 Läti 1687 (1022);
 Poola TUR 5000 (8000);
 P., saksa 535 (800);
 Prantsuse 9059 (6000);
 Rootsi 61125 (50099);
 Saksa 54924 (55958);
 S., n.-sots. 2000 (3000);

Soome 4500 (4500);
Sveits 1318 (1134);
Taani 13.690 (12.928);
Tšehhoslovakia 6.419 (6010);
Tš., saksa 7584 (7684);
Tš., poola 1846 (1480);
Ungari 4103 (4503);

Rahvusvaheline Sotsialistlik Üli-
õpilasliit 7909 (7100);

Juudi sots. noorteorganisatsioonid
12.218 (10.480).

Kokku Internatsionaalis 252.284
(238.994), sellega kasvu üle 13.000
liikme, sellest hoolimata, et mõned
liidud valitseva poliitilise surve tõttu
(Poola ja Ungari), teised muil
põhjustel on rohkesti kahanenud.

Internatsionaali kuuluvad veel
Grusia, Itaalia, Jugoslaavia, Leedu
ja Vene sotsialistlikud noorsooliidud,
mis ei saa määrata kergesti oma liik-
mete arvu. Pääle selle Internatsiona-
ali pinnal asuvad Norra töölisnoor-
sooliit (15.000 liiget) ja Poola juudi
sots.-noorsooliit „Zukunft“, kes üks
ühel, teine teisel põhjusel ei saa olla
vormiliselt liikmeks, viimane igata-
hes ootab selleks parajat juhust.

*Kursiiviga märgitud liidud, mille
kasv Internatsionaali sekretariaadi
aruande järgi on tundv.*

Noorte tööpuudus Hollandis.

Hollandi ametiühingute kongress
nõuab tööpuudusevastu kindlustamise
kulude katmist riigilt ja omavalit-
sustelt. Pääle selle kongress nõuab
tööaja lühendamist, otstarbekohaste
hädabitõde korraldamist ja kriisi-
fondi loomist, millele töötatöliste-
kassad, ettevõtjad ja valitsus mak-
saksid summasid, ja millest kriisi-
aegadel maksetaks töötatöliste
toetusi.

Erilise tähtsusega on kongressi otsus
noorte töötatöliste asjus. Otsu-
ses öeldakse, et mitte ükski täiskasva-
nud vaid ka noored kannatavad suu-
rel määral tööpuudusest, ja et selle
tõttu nende kutseoskuse huvid kan-
natavad ja sissetuleku puuduse ning
töötaoleku tõttu on olemas demoraliseerimise hädadoht.

Tööpuuduse vastu võitlemiseks vöe-
tagu tarvitusele abinõud, millest
tähtsaimad on:

Seaduslik koolikohustus tuleb tõsta
7-lt aastalt 9-le, see ei või lõppeda
enne kui 15-aastaselt. Üldist ja kutse-
seharidust tuleb soodustada sellega,
et edasiõppimine 17. eluaastani tuleb
teha sunduslikuks. Töötuid noori
tuleb kohustada tööpuuduse korral
võtma osa päevastest kursustest, kus
jagatakse teoreetilist ning praktilist
kutseõppust ja üldist haridust. Kõi-
gile noortele alla 21. eluaasta, olgu
need kutseoskusega või ilma, peab
korraldama teoreetilist ja prakti-
list tööõppust. Vajaliste ruumide ja
õppejõudude muretsemine, võimalik-
ult tööta vanema intelligentsi ja
töölise töölerakendamisega, koostöös
kohalike ametiühinguliste organisat-
sioonide ja noorpõlveorganisatsiooni-
dega. Kõigile töötule noortele alla
21 aasta, kes ei allu koolikohustusele,
tuleb maksa töötatöliste toetust tin-
gimusel, et nad registreeruvad tööta-
jaiks kohalikus tööbüroos ja, kus see
võimalik, võtavad osa edasiharimise
kursustest.

Meie kaanepilt.

Haapsalu lähedal kord Vene keiser
Aleksander III astus laevast maale,
ja sinna talle püstitati mälestussam-
mas. Noorsotsialistid oma kokkusaami-
sel 28. VI. 31. vallutasid samba
punastele lippudele ja kujundasid
selle elavaks sotsialistliku võitluse
mälestussambaks. Kõik pildid selles
numbris — nagu enamik ülesvõtteid
juba eelnevais — Tallinna Noorsot-
sialistliku Ühingu fotoringilt.

Käesoleva numbri viibimine on tin-
gitud ühelt poolt pastor Tallmeisteri
ja Co korraldatud noorsotsialistide
propagandakuust, mille lõppu ootasi-
me, pärast seda trükikoja ülekoor-
matusest.

Käesolev number on ilmunud 21.
juulil 1931.

Ühingute kaudu tellijail on kaasas
album „Tormiretk“.

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: Nigol
Andresen, Karl Freiberg, Erik Tuiman. Vastutav toimetaja ja välja-
andja Mihkel Mihkelson. Ilmub Tallinnas kord kuus pääle juuni ja juuli.
Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja tali-
tus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o. ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.